

Scenariusz – podstawa produkcji filmowej

Opracował:

dr inż. Piotr Suchomski

Wprowadzenie

- W procesie produkcji wideofonicznej wyróżniamy dwa wzajemnie ze sobą powiązane i oddziaływujące na siebie wątki tj. realizację i postprodukcję.
- Proces realizacji dotyczy wszystkich czynności służących do rejestracji obrazu wideo.
- Proces postprodukcji dotyczy wszystkich czynności, których celem jest stworzenie finalnej produkcji wideo na podstawie zrealizowanych zdjęć wideo (montaż, efekty specjalne, udźwiękowanie itp.).

Scenariusz – podstawa produkcji filmowej

- Punktem wyjścia produkcji filmowej jest scenariusz.
- Tworzenie scenariuszy filmów fabularnych jest podobną sztuką jak pisanie opowiadań czy powieści.

Scenariusz

- Scenariusz posiada następujące elementy:
 - Struktura,
 - Postaci,
 - Dialogi,
 - Opis zdarzeń i miejsca akcji.

Scenariusz - struktura

- Struktura 3 aktów:
 - Akt 1 – wprowadzenie – prezentacja głównej postaci (protagonista) i jej rywala (antagonista), wstępne określenie celu i pragnień postaci głównej,
 - Akt 2 –rozwińnięcie akcji – komplikowanie problemu głównego bohatera, prezentacja wątków pobocznych, zwroty akcji,
 - Akt 3 – rozwiązanie problemu głównego bohatera, osiągnięcie celu.

Scenariusz - postaci

- W filmie charakter postaci ukazują wydarzenia.
- Każda postać jest prezentowana na 3 płaszczyznach:
 - Fizyczna (wiek, płeć, wzrost, sprawność fizyczna itp..)
 - Społeczna (zawód, wykształcenie, religia itp.),
 - Psychologiczna (ambicje, temperament, lęki, moralność itp.).
- Analizę scenariusz ułatwia stworzenie kwestionariuszy osobowych dla każdej postaci.

Scenariusz - postaci

- Postacią główną filmu jest osoba, która chce osiągnąć cel i zdecydowanie do niego zmierza.
- Cel nie musi być znany od początku, ale musi być konkretny.
- W ciekawym scenariuszu wskazany jest rozwój charakteru postaci głównej (protagonisty) rzadziej antagonisty.

Scenariusz - postaci

- Postać dominująca – postać, która dominuje w filmie, ale nie jest postacią główną, z którą widz chciałby się utożsamiać. Postać dominująca pozostaje w szczególnej relacji z postacią główną, często są antagonistami. Postać główna stanowi tło dla postaci dominującej. Często postaci dominujące to np. geniusze, psychopaci itp.
- Oprócz postaci głównych i dominujących w scenariuszu pożądane jest istnienie postaci pobocznych.

Scenariusz - postaci

- Orkiestracja – zróżnicowanie charakterów postaci. Scenariusz jest tym ciekawszy im większa różnorodność postaci.

Scenariusz - dialogi

- Dialog spełnia 3 zasadnicze funkcje:
 - Informacyjna – dostarcza tylko tych informacji, które są konieczne do zrozumienia historii.
Należy się zastanowić, które informacje mogą być przekazane za pomocą obrazu
 - Wyrażanie emocji,
 - Prezentacja postaci po przez dykcję, styl mówienia.
- Dialog powinien być w formie naturalnej mowy (żywej mowy).

Scenariusz - opisy

- Podstawowym nośnikiem informacji w filmie jest obraz.
- Dobry scenariusz przedkłada opowiadanie historii, prezentację informacji bardziej za pomocą obrazu niż dialogu.

Scenariusz – elementy dramaturgii

- Początek – sekwencja obrazów atrakcyjnych wizualnie, ma za zadanie przykuć uwagę widza i wprowadzić go w temat.
- Początek to rodzaj uwertury do dzieła filmowego, może mieć różną postać np.:
 - Atrakcyjna prezentacja miejsca i czasu akcji,
 - Sekwencja scen niezwiązana z chronologią filmu,
 - Plansze z napisami wyjaśniającymi np. kontekst historyczny,
 - Rodzaj klamry metafory związanej z zakończeniem

Scenariusz – elementy dramaturgii

- Odsłona – informacje, które dostarczane są wyłącznie widzowi, a które mają istotne znaczenie dla postaci głównej.
- Odsłona jest możliwa tylko wtedy, gdy historia opowiadana jest z perspektywy wszechwiedzącego narratora, a nie z pozycji protagonisty.
- Widz z niecierpliwością czeka, aż informacja z odsłony dotrze do postaci głównej.

Scenariusz – elementy dramaturgii

- Rozpoznanie – moment w filmie, w którym postać główna otrzymuje informacje niezwykle dla niej ważną.
- Rozpoznanie widza i postaci może wystąpić równocześnie lub przez odsłone rozpoznanie postaci następuje nieco później.
- Rozpoznanie jest bardzo ekscytującym momentem w filmie, bo prowadzi do zdecydowanej reakcji postaci, do jej przemiany.

Scenariusz – elementy dramaturgii

- Zwrot – sytuacja, w której bieg wydarzeń zmienia kierunek na przeciwny. Sytuacja pozytywna zmienia się w negatywną lub odwrotnie. Im większa jest to zmiana tym większa dramaturgia.
- Zwrot musi być logiczny i umotywowany. Musi być prawdopodobny.
- Po zwrocie sytuacja musi zostać ustabilizowana, aby mogło zdarzyć się coś nieoczekiwanego.
- Zwroty kształtują dynamikę filmu

Scenariusz – elementy dramaturgii

- Zapowiedź – spełnienie – konstrukcja, która składa się z dwóch elementów:
 - zapowiedzi, która pojawia się niezwiązana z aktualnym biegiem wydarzeń, ale zapowiada jakieś zdarzenie w przyszłości
 - spełnienia, które pojawia się po kliku scenach, w którym informacja z zapowiedzi nabiera konkretnego i ważnego znaczenia.
- Konstrukcja ta pobudza wyobraźnię widza i jego aktywność. Widz musi znaleźć związek między zapowiedzią i spełnieniem.

Scenariusz – elementy dramaturgii

- *„Jeśli w pierwszym akcie na ścianie wisi pistolet, to musi on wypalić w akcie trzecim” (Czechow)*
- Najwięcej zapowiedzi pojawia się w początkowej fazie filmu.
- Konstrukcja „zapowiedź – spełnienie” wprowadzana jest w kolejnych wersjach scenariusza.

Scenariusz – elementy dramaturgii

- Ponawianie – środek dramaturgii filmowej, który zwraca uwagę widza na pewien ważny element, który nie powinien umknąć uwadze widza.
- Przypominanie widzowi powinno odbywać się za pomocą zróżnicowanych środków filmowych (np. obrazy, dialogi, dźwięk itp.).
- Ważne jest umiejętne wybranie miejsc w chronologii filmu, w których ponowienie jest potrzebne.

Scenariusz - format

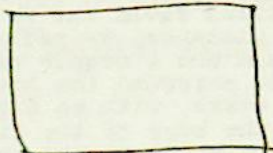
- Zaleca się aby format zapisu scenariusza był utrzymany w ustalonej konwencji standardu,
- Scenariusz jest podzielony na sceny. Nagłówek sceny zawiera informację o miejscu akcji, czy wewnątrz/plener oraz czas – noc/dzień,
- Scenariusz pisany jest czcionką 12 punktową Courier.
- Trzymanie standardu zapisu scenariusza ułatwia:
 - Szacowanie kosztów,
 - Podział ról,
 - Tworzenie harmonogramu.

Scenariusz – format dwukolumnowy

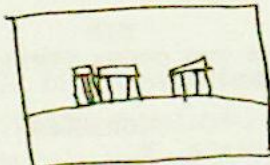
- W przypadku filmów reklamowych, dokumentalnych, instruktażowych itp. Stosuje się układ dwukolumnowy A/V.
- W pierwszej kolumnie zawarte są informacje o ujęciach obrazu w postaci odręcznych rysunków i krótką informacją.
- W drugiej kolumnie zawarte są informacje o dźwięku.

OBRAZ

Gotowy materiał:
traktor i kombajn

Długie ujęcie:
Stonehenge

Średnie ujęcie:
farmer patrzy
na pole

Ujęcie przez ramię:
farmer patrzy
na kalendarz

Ujęcie produktu:
najpierw nieruchomo,
na dłoni, następnie
zbliżenie kieszonkowego
Stonehenge,
rozpakowywaneg
i składanego

DŹWIĘK

(kontynuacja)
dyskutować nad technologicznymi
rozwiązaniami w nowoczesnym rolnictwie.
Jednak w przypadku niektórych zadań

stare rozwiązania są nadal rozwiązaniami
najlepszymi.

Gdy przygotowujesz się do zasiewu,
potrzebujesz wartościowej, precyzyjnej
informacji.

Musisz wiedzieć z całą pewnością, kiedy
zaczynają się i kończą pory roku.

Potrzebujesz... kieszonkowego Stonehenge.

Jest składane. Jest przenośne. I opiera się
na technologii, która zdała próbę czasu.

Korzystając z kieszonkowego Stonehenge
jesteś pewien, że masz dostęp do dokładnej
co do minuty informacji o przesileniu. Nie
potrzebujesz drogich baterii ani krwawych
ofiar, wymaganych przez inne technologie.

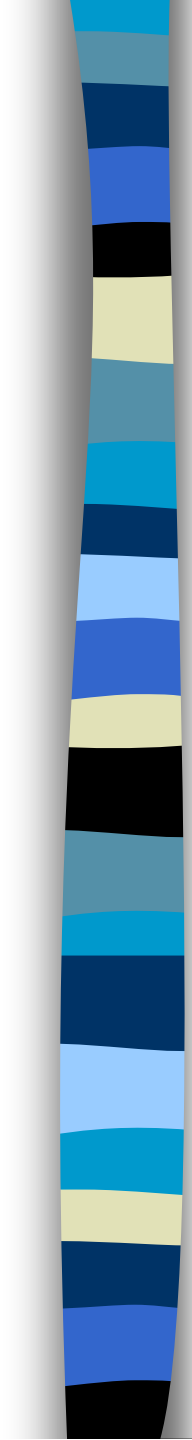
Scenariusz - przetwarzanie

- Współcześnie do pisania scenariuszy wykorzystuje się specjalistyczne oprogramowanie, które nie tylko ułatwia tworzenie scenariusza ale również jego analizę, podział, przetwarzanie np. *Final Draft*.
- Aby realizacja zdjęć była możliwa należy stworzyć:
 - Scenopis – techniczny opis scen,
 - Podział ról,
 - Harmonogram realizacji zdjęć.

Scenariusz – film polski

- Ścisłe trzymanie się formatu zapisu scenariusza ma znaczenie w przypadku „przemysłu” filmowego takiego, jak np. Hollywood.
- W polskich realiach produkcja filmowa nie ma charakteru „przemysłowego”, dlatego narzędzia do automatycznego przetwarzania scenariuszy nie mają racji bytu. W Polsce ważna jest treść scenariusza i czytelna forma zapisu.

„Dobry scenariusz to taki, z którego powstał dobry film. Proste, ale nie do końca. Zależność jest taka: z dobrego scenariusza można zrobić film dobry albo film zły. Ze złego scenariusza **nie można** zrobić filmu dobrego. Niemożliwe. I niestety sprawdzone wielokrotnie.” *Piotr Wereśniak*

Nadzór nad scenariuszem

- Rola osoby nadzorującej scenariusz jest sprawdzanie czy?
 - Każdego dnia kręcona jest odpowiednia ilość ujęć?
 - Czy ujęcia realizowane są zgodnie z planem?
 - Czy zachowana jest ciągłość ujęć?
 - Czy klipsy są prawidłowo opisane numerami ujęć?
 - Wprowadzanie zmian i poprawek do scenariusza.

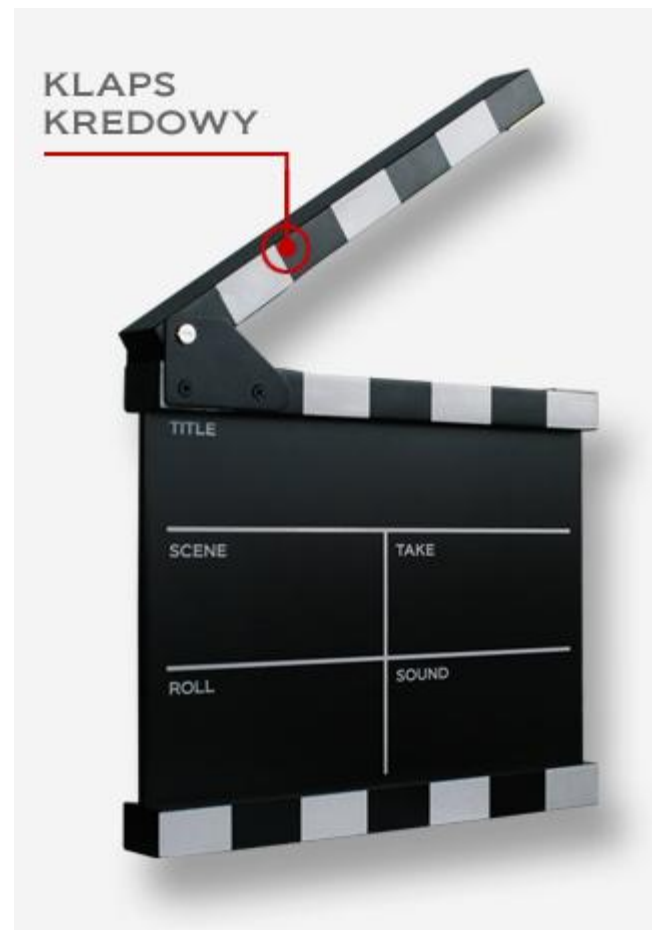
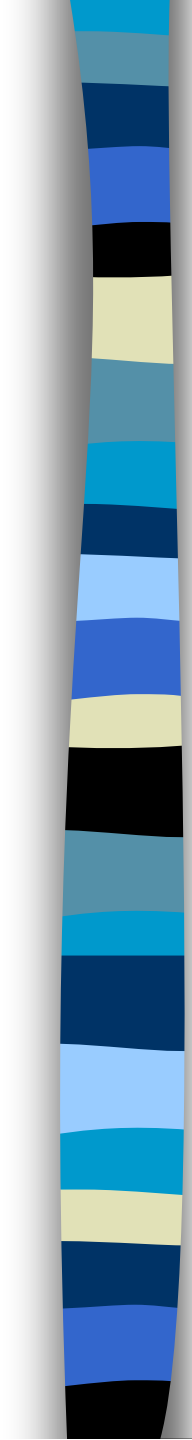
Nadzór nad scenariuszem

- Każdej scenie przyporządkowany jest jednoznaczny numer identyfikujący np. scena 123.
- Każde ujęcie ma również swój numer identyfikujący często łączony z numerem sceny np. 123 – 3.
- Osoba nadzorująca scenariusz robi notatki opisujące kolejne ujęcia i ich duple.

Koncepcja montażu

- Struktura trzech aktów:
 - Wprowadzenie (ok. 30 min),
 - Rozwinięcie (ok. 45-60 min),
 - Zakończenie (ok. 30 min).
- Struktura ta może być wykorzystywana również w obrębie pojedynczej sceny, sekwencji scen.

Dziękuję za uwagę